Αντίκρουση

Παρακάτω ακολουθούν ντοκουμέντα που αντικρούουν τα εξής:

- **Καλοπέραση(!) των Ελλήνων** κατά την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας
- Μύθος της Εκκλησίας το «**Κρυφό Σχολειό**»
- Μηδαμινές αναφορές για «**Έλληνες**» πριν τον 19ο αιώνα

Η ραχοκοκαλιά των στοιχείων αντλήθηκε από
το έξοχο άρθρο του **Γιώργου Κεκαυμένου** με τίτλο

«**Το Κρυφό Σχολειό κι η Ιστορία:**
Οι πηγές, οι μαρτυρίες, η αλήθεια»

Δημοσιεύθηκε στο **ΑΝΤΙΒΑΡΟ** τον Μάρτιο του 2008

http://www.antibaro.gr/node/395

Αντίκρουση

Στο υλικό που ακολουθεί θα βρείτε

- **ΑΤΡΑΝΤΑΧΤΕΣ Μαρτυρίες** καθ΄ όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας για τις διώξεις, τους βίαιους εξισλαμισμούς, τους γενίτσαρους, και γενικά **όλα τα δεινά της περιόδου.**
- Διώξεις που αφορούσαν **ΚΑΙ στην απαγόρευση της παιδείας!**

- μαρτυρίες για «**Έλληνες**», «Ελληνικό έθνος» και «Ελληνικό γένος» και μάλιστα από εκπροσώπους της Εκκλησίας

Οι μαρτυρίες είναι από πλήθος προσώπων με χρονολογική σειρά

Από τον **Μαρξ** μέχρι τον **Βερέμη(!)**
Από τον Γερμανό φιλόλογο του 16ου αιώνα **M. Crusius** μέχρι τον **Κοραή**
Από **Πατριάρχες** μέχρι ξένους **Ιησουΐτες και θεολόγους**
Από **ξένους διπλωμάτες και ιστορικούς** της εποχής μέχρι **αγωνιστές του 1821**

Αντίκρουση 1η

Πηγή: **Γερμανός φιλόλογος Martin Crusius**, **1584**
Επιστολές του πρωτονοτάριου του Οικ. Πατριαρχείου **Θεοδόσιου Ζυγομαλά**

Περί κρυφού σχολειού, ΟΛΟΙ αντιγράφουν ένα βιβλίο:
Άλκης Αγγέλου, Το Κρυφό Σχολείο: Το χρονικό ενός μύθου.
Ο Αγγέλου *μας διαβεβαιώνει πως στην* ***Turcograecia του Κρουσίου δεν υπάρχει ούτε ο παραμικρός υπαινιγμός για απαγόρευσης της παιδείας από τους Τούρκους και για κρυφό σχολειό****.*

ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΙ:

Ο Αγγέλου ΔΕΝ ΔΙΑΒΑΣΕ ΚΑΛΑ ΤΙΣ ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ!!

Ο Κρούσιος στην Turcograecia δημοσίευσε, μεταξύ άλλων, και τις επιστολές που του είχε στείλει ο ***Θεοδόσιος Ζυγομαλάς****, ο οποίος ήταν «πρωτονοτάριος», δηλαδή* ***αρχιγραμματέας της πατριαρχικής αυλής στην Κωνσταντινούπολη****. Εκεί* ***ο Ζυγομαλάς περιγράφει στον σπουδαίο φίλο του σε ποια κατάσταση βρίσκονταν οι ελληνικές περιφέρειες και οι ελληνικές πόλεις παλαιότερα και στην εποχή του****.*
Ακολουθούν ΠΕΝΤΕ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Και ενώ κάποτε αυτές οι περιοχές και οι πόλεις απολάμβαναν αφθονία αγαθών και ευδαιμονία, και ήσαν «**λόγων πηγαί**», στην εποχή του **Ζυγομαλά** όλα αυτά ήταν πλέον «***ηφανισμένα και λείψανον μονότι φέροντα των πάλαι καλών και της τότε ευδαιμονίας***». Και αυτό διότι στον καιρό του είναι

«***πάντα ταύτα (φευ) δεδουλωμένα δουλεία Αγαρηνών, και ουκ έχοντα τας ελευθέρους επιστήμας, ει μη τι που εφευρίσκεται. Το δ' αίτιον, ότι αι κακώσεις και αι συζητήσεις των τυραννούντων δειναί***»

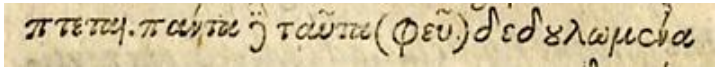

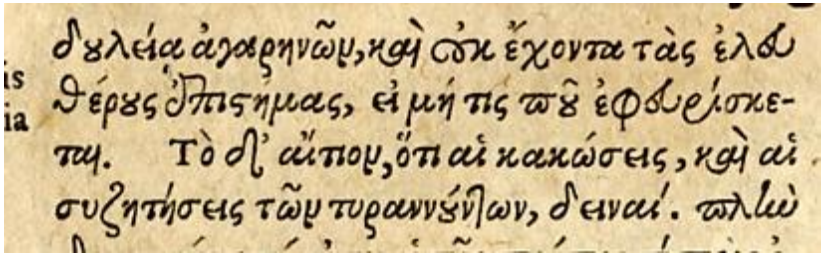

«***Σοφίαν γαρ ή μαθήματα, δούλοι όντες νυν, ουκ έχομεν***»

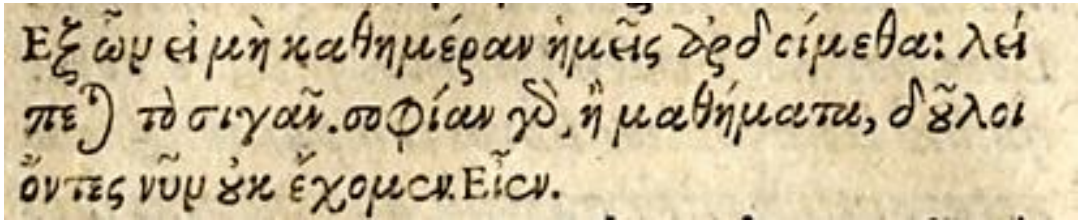

«*Τοιούτου καιρού [αρίστου] οι* ***δυστυχείς ημείς Έλληνες χρήζομεν μεν, ουκ ευτυχούμεν δε τυχείν***. *[…] Απολέσαντες γαρ ημείς βασιλείαν, και* ***σοφίας εστερήθημεν, βαρβαρωθέντες εν βαρβάροις χρονίως***, *και ανανεύειν ταις δυστυχίαις κωλυόμενοι»*

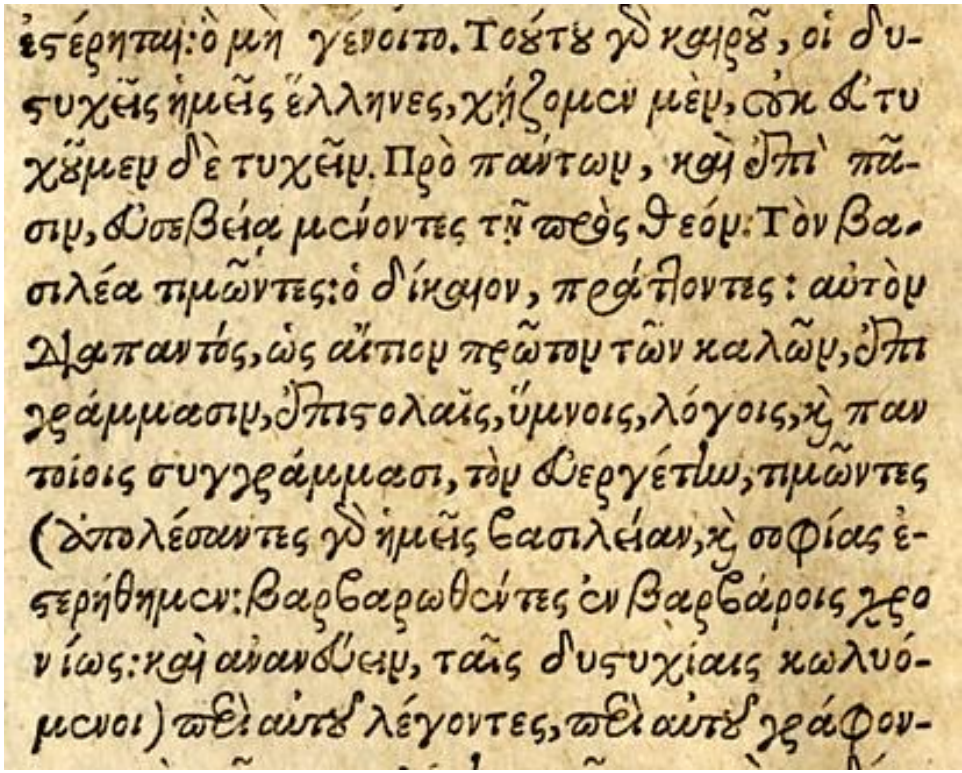

«*Ημείς γαρ ονόματι Έλληνες. Αυτοί δε (οι φοιτητές του Κρουσίου), σοφία και έργοις αρίστοις και λαμπροίς»*

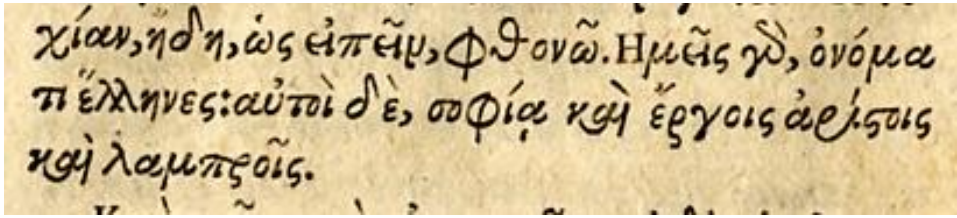

Οι αντιγραφές των εικόνων του ***ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ*** *κειμένου του* ***Crusius, Martin: Turcograecia. - Basel, 1584.***
είναι από εδώ http://www.uni-mannheim.de/mateo/camenahist/crusius1/te04.html

Όπως μας αναφέρει ο Ζυγομαλάς, το σκοτάδι της σκλαβιάς έφερνε όλες τις πόλεις του Ελληνισμού σε τραγική αντίθεση με το λαμπρό βυζαντινό παρελθόν τους. Και για ποιον λόγο τα ελληνικά μέρη δεν είχαν πια τις ελεύθερες επιστήμες; **Αδιαφορούσαν οι Έλληνες; Καθόλου! Το αντίθετο μάλιστα. Γιατί όπως λέει πάλι ο ίδιος:**

«Δεκτικώτατοί εισιν οι τοις τοιούτοις τόποις ενοικούντες, ότε διδασκάλου τύχωσι, των μαθημάτων λαμβάνειν, δια την ενούσαν ως οίμαι τω ελληνικώ γένει ευγένειαν και την κράσιν και θέσιν των τόπων αυτών. Α πλεονεκτήματά εισι ΘΕΟΘΕΝ εμπεφυκότα, και σχεδόν ανεξάλειπτα. Τα νέφη δε των επισυμβάντων κακών, τον ήλιον των καλών τούτων ουκ εά και την σοφίαν θάλλειν. Δώη δε Θεός ποτε άνεσιν και ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ, τήν τε εις το αρχαίον αποκατάστασιν.

Ορώ δε νυν (ως και άλλοτε έγραψα. Και λέγειν τοις ενταύθα πάσιν ου παύομαι, την αλήθειαν κηρύττων) μετοικήσαντα πάντα τα αγαθά από των ελληνικών τόπων και οικήσαντα εν ημίν. Η τε σοφία και των μαθημάτων επιστήμαι, αι τέχναι αι άρισται, η ευγένεια, τα όπλα, ο πλούτος, η παίδευσις και ο λοιπός των χαρίτων χορός. Ελληνικών δε χαρίτων το κλέος βαρύς ώλεσεν αιών, βαρβαρικοίς δαμάσας ήθεσιν αγλαϊνήν. Ώς τις λόγιος ανδρών (Αντώνιος Έπαρχος ούτος, Κερκυραίος) θρηνών την Ελλάδος καταστροφήν, ζυγόν δουλείας ακλεώς υποφέρουσαν, έκλαυσε, στίχοις ηρωελεγείοις δακρυχέων υπέρ τοις διακοσίοις»

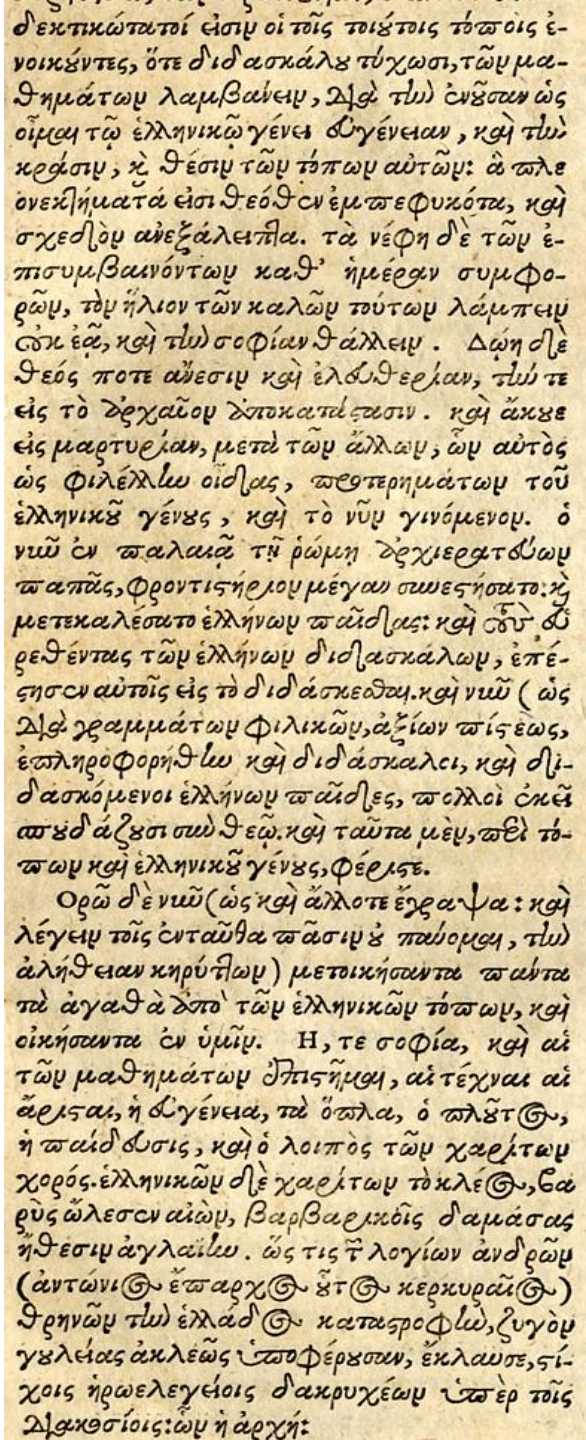

Διψάνε **οι Έλληνες** για παιδεία, λέει ο **Ζυγομαλάς**, διότι το ελληνικό γένος έχει ως **έμφυτα από τον Θεό** «πλεονεκτήματα» την «**ευγένεια**» και την **φιλομάθεια**. Αλλά **η βαριά και τυραννική σκλαβιά των Τούρκων δεν αφήνουν την σοφία να ανθήσει**... Γι' αυτό και **προσεύχεται στον Θεό να δώσει στο ελληνικό γένος την ελευθερία του!**

Υπενθυμίζουμε:

Αυτά τα γράφει ο **Θεοδόσιος Ζυγομαλάς**, πρωτονοτάριος του Οικουμενικού Πατριαρχείου το **1574** σε επιστολές του στον Γερμανό φιλόλογο **Martinus Crusius**, ο οποίος τις δημοσίευσε αυτούσιες το 1584 στο βιβλίο του **Turcograecia**, που εκδόθηκε στη Βασιλεία.

Βλέπουμε Δηλαδή έναν κορυφαίο υπάλληλο της πατριαρχικής αυλής, τον Ζυγομαλά, 200 χρόνια πριν από τον Κοραή, να αποδίδει την άθλια κατάσταση στην οποίαν βρίσκονταν **όλες** οι ελληνικές περιοχές και πόλεις του καιρού του, ειδικά στο θέμα της παιδείας, **στην σκλαβιά και την τυραννία των «Αγαρηνών»!**

Αντίκρουση 2η

Πηγή: **Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος Λούκαρις**, γύρω στα **1630**

«Πως η ανατολική εκκλησία και όλον το γένος των Ελλήνων είναι κακά καταστρεμμένον, τούτο δεν το αρνούμεθα. […] Όσον πως δεν έχομεν σοφίαν και μαθήματα, αλήθεια είναι. […] Αν [όμως] είχε βασιλεύσει ο Τούρκος εις την Φραγγίαν δέκα χρόνους, χριστιανούς εκεί δεν [θα] εύρισκες(!). Και εις την Ελλάδα τώρα διακόσιους χρόνους ευρίσκεται. Και κακοπαθούσιν οι άνθρωποι και βασανίζονται δια να στέκουν εις την πίστιν τους, και λάμπει η πίστις του Χριστού. […] Και σεις μου λέγετε πως δεν έχομεν σοφίαν;»

Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, *Ιεροσολυμιτική Βιβλιοθήκη*, τ. 2, Αγ. Πετρούπολις 1894, σσ. 513-514. Κ.Β. Σκουτέρη, όπ. παρ. σσ. 63-64.

Αντίκρουση 3η

Πηγή: **Ιησουίτης François Richard**, **1657**

«***Πολλές φορές απορώ πώς κατόρθωσε να επιβιώσει η χριστιανική πίστη στην Τουρκία και πώς υπάρχουν στην Ελλάδα 1.200.000 ορθόδοξοι. Και να σκεφτεί κανείς, ότι ουδέποτε από την εποχή του Νέρωνος, του Δομητιανού και του Διοκλητιανού έχει να υποστεί ο Χριστιανισμός διωγμούς σκληρότερους από αυτούς που αντιμετωπίζει σήμερα*** [δηλαδή το 1650] ***η ανατολική Εκκλησία. […] Και όμως, οι Έλληνες είναι ευτυχισμένοι που παραμένουν χριστιανοί***»[77].

Πηγή: Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. Ι΄, σ. 150

Ακολουθεί το πρωτότυπο – στα Γαλλικά.

Πρωτότυπη πηγή:

François Richard,

Τίτλος :*Relation de Ce qui s'est Passé de plus Remarquable a Saint-Erini isle de l'Archipel depuis l'Etablissement des Pères de la Compagnie de Iesus en Icelle. Avec la Declaration de Plusieurs Choses Memorables Touchant le Rit [et] la Creance des Grecs de ce Temps, et Touchant les Feux Sous-terrains, qui Sortirent du Fond de la Mer l'an 1650*.

CHAPITRE IX.

De la deuotion des habitans de Sant-Erini enuers nostre Dame.

PLVSIEVRS fois ie me suis estonné comme le Christianisme a pû subsister si long-temps en Turquie, & comme à present il y a encore plus de douze cent mille personnes en la Grece qui font profession d'estre Chrestiens : dautant que iamais du temps des Nerons, des Domitians, ny des Diocletians, la persecution n'a esté si pernicieuse, qu'est celle que souffre l'Eglise en Orient. Du temps des Nerons, plusieurs à la veuë des roües, des gibets, des feux & des flammes, s'animoient à mourir courageusement. Le sang d'vn seul espanché, comme vne bonne semence, en produisoit vne centaine d'autres : icy au contraire la cheute d'vn en fait tomber d'autres ; les honneurs, les richesses, & les plaisirs qu'on leur presente, au lieu

Αντίκρουση 4η

Πηγή: **Νεκτάριος, Πατριάρχης Ιεροσολύμων**, γύρω στα **1660**

- *«Και μην, τοιαύτη της Ανατολίδος νυν η κατάστασις. Ου γαρ εστι πόλις και τόπος, όπη των ορθοδόξων ημών ου προχέονται υπέρ της ευσεβείας τα αίματα. […] Πώς οίεσθε [εσείς οι Λατίνοι] τους υπέρ Χριστού κακοχουμένους και δια την ομολογίαν καθ' εκάστην ταλαιπωρουμένους, πεινώντάς τε και δειψώντας και γυμνητεύοντας, […] **διωκομένους τε και βλασφημουμένους;** […] Και ει τι προσκτώνται [οι ορθόδοξοι] ιδρώτι του προσώπου, ουκ εις τρυφήν ουμενούν, ουκ εις δόξαν, ουκ εις θέλημα σαρκός, αλλ' εις το τελείν βασιλικούς φόρους, **υπέρ δύναμιν όντας**. […]*
- *Ίδε, τοιγαρούν, **οποία νυν η Ελλάς** και η ορθόδοξος Ανατολίς. […] Τεταπεινωμένη μεν κατά τον κόσμον, δεδοξασμένη δε κατά τον Θεόν. […] Εις έκπληξιν και θάμβος των ειδότων υμων [των καθολικών] και αυτών **των απίστων** [δηλαδή των Τούρκων]. Η εκκλησία […] δόξα χριστιανών αναδείκνυται, άμα και καύχημα. Ει και εάλω η Κωνσταντινούπολις **και εδουλώθει, το έθνος** ουδαμώς εξερριζώθει»*

- Κ.Β. Σκουτέρη, *Κείμενα του Νέου Ελληνισμού, Εκκλησιαστικαί Εκδόσεις Εθνικής Εκατονπεντηκοταετηρίδος* 3, εν Αθήναις 1971, σσ. 79-80.

Αντίκρουση 5η

Πηγή: Άγγλος Διπλωμάτης **Sir Paul Rycaut**, **1679**

The Present State of the Greek and Armenian Churches. *A.D. 1678*

Επίσημη αναφορά του Διπλωμάτη στον Βασιλιά Κάρολο Β

«***Είναι τραγική η μετατροπή των ιερών της θρησκείας, η αποπομπή του βασιλικού ιερατείου και η μετατροπή των ναών σε τζαμιά. Τα μυστήρια του θυσιαστηρίου τελούνται κρυφά σε μυστικές και σκοτεινές τοποθεσίες. Τέτοιες είδα στις πόλεις και τα χωριά που ταξίδεψα και μοιάζουν μάλλον με κρύπτες ή τάφους παρά με εκκλησίες. Οι στέγες τους είναι σχεδόν στο ύψος της επιφάνειας του εδάφους, για να μην κατηγορηθεί και η ελάχιστη έξαρση του οικοδομήματος ως θρίαμβος της θρησκείας και πρόκληση προς την υπερηφάνεια των τεμενών. […] Δεν είναι λοιπόν παράδοξο για την ανθρώπινη λογική, που βλέπει την καταπίεση και την περιφρόνηση στην οποίαν είναι εκτεθειμένοι οι καλοί χριστιανοί, και την αμάθεια στις εκκλησίες τους, που οφείλεται στην πενία του κλήρου, το ότι βρέθηκαν πολλοί που εγκατέλειψαν την πίστη. Μάλλον είναι θαύμα, και επαλήθευση των λόγων του Χριστού πως πύλαι Άδου ου κατισχύσουσιν αυτής, που η εκκλησία εξακολουθεί να διατηρείται μέσα σε τόσο μεγάλη καταπίεση, και παρά την τυραννία και τα τεχνάσματα που στρέφονται εναντίον της***»

Δηλαδή: όχι μόνο κρυφά σχολειά, αλλά και ΚΡΥΦΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ! Το 1678!

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΕΙ ΑΓΓΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΣΤΟΝ ΒΑΣΙΛΙΑ ΤΟΥ!!

Αντίκρουση 6η

Πηγή: **Άγγλος Θεολόγος Thomas Smith, 1680**

*Στο τέλος του 17ου αιώνα, ο διακεκριμένος Άγγλος θεολόγος **Thomas Smith**, εταίρος, κοσμήτορας και αντιπρόεδρος του Magdalen College της Οξφόρδης, όταν επέστρεψε από την Κωνσταντινούπολη έγραψε μια ειλικρινή και καλά πληροφορημένη αφήγηση για την ελληνική και την αρμενική εκκλησία. Εκεί εκφράζει τον θαυμασμό του και την απορία του για το **πώς «οι ταλαίπωροι Έλληνες» ενώ βρίσκονταν κάτω από μια τέτοια «οδυνηρή καταπίεση από τους ανόητους και βλάσφημους Τούρκους»**, διατηρούσαν «με όλη τους την σταθερότητα» την «ακέραιη την ομολογία των μυστηρίων της πίστεως, όπως αυτά πιστεύονταν και γίνονταν αποδεκτά κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες».*

- J. Pinnington, *Anglicans and Orthodox, Unity and Subversion, 1559-1725*, Leominster 2003, σ. 74.
- S. Runciman, όπ. παρ. σ. 292-293. Σ. Ράνσιμαν, όπ. παρ. σ. 524.
- T. Smith, *An Account of the Greek Church*, Oxford 1680, σσ. 195-196. Βλ. σχ. J. Pinnington, όπ. παρ. σ. 78.

Αντίκρουση 7η

Πηγή: **Ηλίας Μηνιάτης, Επίσκοπος Κερνίκης και Καλαβρύτων, 1716**
Λόγος Πανηγυρικός εις τον Ευαγγελισμόν της Θεοτόκου Μαρίας, στον τόμο Ηλία Μηνιάτη, *Διδαχαί* (πέμπτος λόγος πριν το τέλος).

«***Έως πότε, πανακήρατε Κόρη, το τρισάθλιον γένος των Ελλήνων έχει να ευρίσκεται εις τα δεσμά μιας ανυποφέρτου δουλείας; Έως πότε να του πατή τον ευγενικόν λαιμόν ο βάρβαρος Θραξ; […] Λοιπόν, εύσπλαγχνε Μαριάμ, […] χάρισέ του την προτέραν τιμή. Ασήκωσέ το από την κοπρίαν της δουλείας εις τον θρόνο του βασιλικού αξιώματος. Από τα δεσμά εις το σκήπτρον, από την αιχμαλωσίαν εις το βασίλειον. Και αν ετούτες μας οι φωνές δεν σε παρακινούσιν εις σπλάγχνοις, ας σε παρακινήσωσιν ετούτα τα πικρά δάκρυα, πού μας πέφτουν από τα μάτια. Αλλ' ανίσως και ετούτα δεν φτάνουν, ας σε παρακινήσωσιν αι φωναί των και οι παρακάλεσες των αγίων σου, όπου ακαταπαύστως φωνάζουσιν από όλα τα μέρη της τρισαθλίου Ελλάδος. […] Και δείχνοντάς σου την σκληροτάτην τυραννίδα των αθέων Αγαρηνών ελπίζουσιν, από την άκραν σου ευσπλαγχνίαν, του ελληνικού γένους την απολύτρωσιν. […] Αποδέξου λοιπόν, Παναγία Παρθένε, τα δάκρυά μας, […] δώσε τόσην δύναμιν του ευσεβεστάτου ημών Δουκός των Ενετών εναντίον των ανθρωποκτόνων και αιμοβόρων βαρβάρων, ώστε να σβησθή τελείως το φως του φεγγαρίου***»

Αντίκρουση 8η

Πηγή: **Χρύσανθος Νοταράς, ο πρώτος Έλληνας διαφωτιστής, 1728**

Επιστολή του (Σιγιλλιώδες Γράμμα) στον ηγεμόνα της Μολδοβλαχίας Γρηγοράσκο Γκίκα, όπου τον προτρέπει να αναγείρει «Φροντιστήρια» στην ηγεμονία του

«[Με τα «φροντιστήρια» και τις ακαδημίες που είχαν παλιά,] Αθήναι και Ελλάς ξύμπασα, επί μέγα ευκλείας και δόξης παρήλασεν. Εφ' όσω γαρ ταύτη γυμνάσια περιφανή και ακαδημίαι ήκμαζον, τοσούτω διατεθρυλλημένη […] ετύγχανε, ως και παροιμία παρ' Έλλησι κεκρατηκέναι, τον μη Έλληνα βάρβαρον αποφαίνουσα. Εξ ότου δε τούτων εστέρηται, ζυγώ δουλείας βαρυτάτω και τυραννικοτάτω υποπετωκυία, […] δύστηνος και αξία θρήνων αποκατέστη»

*Δηλαδή: Όσο η Αθήνα και όλη **η Ελλάδα** είχαν «φροντιστήρια», «γυμνάσια» και «ακαδημίες» είχαν φτάσει σε μεγάλη δόξα. Αλλά όταν **μπήκαν κάτω από τον «βαρύτατο» και «τυραννικότατο» «ζυγό» της «δουλείας», όλα αυτά τα έχασαν και η «δυστυχισμένη» «Ελλάδα» κατάντησε άξια μόνον για «θρήνους»**, λέει εδώ ο πατριάρχης Χρύσανθος*

Χρυσάνθου Πατριάρχου Ιεροσολύμων, Σιγιλλιώδες Γράμμα περί της εν Μολδοβλαχία υπό Γρηγοράσκου Γκίκα Βοεβόδα Φροντιστηρίων Ανεγέρσεως, 9/1728, στην έκδοση του É. Legrand, *Recueil Documents Grecs, Concernant les Relations du Patriarcat de Jérusalem avec la Roumanie (1569-1728), Bibliothèque Greque Vulgaire* 7, Α΄ έκδοση Paris 1895, σ. 283, Β΄ έκδοση Paris 1903, σ. 255.

Αντίκρουση 9η

Πηγή: **Κοσμάς ο Αιτωλός**, ιερομόναχος (και Άγιος) γύρω στο **1760**

Αναφορά από βιβλίο του **Θάνου Βερέμη(!)**

«***η εκκλησία μας είναι ελληνική και το γένος μας είναι ελληνικόν***»

Θ. Βερέμης-Γ. Κολιόπουλος,
Ελλάς, Η Σύγχρονη Συνέχεια, Αθήνα, 2006, σ. 111.

Αντίκρουση 10η

Πηγή: **Αθανάσιος Κομνηνός Υψηλάντης, 18ος αιώνας**

Έργο «***Τα Μετά την Άλωσιν 1453-1789***», σελίδα 117

(εκδόθηκε περίπου 100 χρόνια αργότερα, το 1870 στην Κωνσταντινούπολη)

Στο παζάρι (αγορά) του Καΐρου είδε **30.000 κομμένες γλώσσες Ελλήνων**, **οι οποίοι επέμεναν να ομιλούν ελληνικά παρά την σχετική απαγόρευση των τοπικών αρχών.** Σε μια εποχή που οι Οθωμανοί γενικά είχαν επιτρέψει ή ανεχθεί την δημόσια λειτουργία ελληνικών εκπαιδευτηρίων, ο τοπικός Οθωμανός ηγεμόνας της Αιγύπτου απαγόρευε την χρήση της ελληνικής επί ποινή αποκοπής της γλώσσας. 30.000 ηρωικοί Έλληνες αντέστησαν!

Ὁ Ἀλεξανδρείας Μελέτιος ὁ Πηγᾶς περὶ τοῦ ῥηθέντος διωγμοῦ τοῦ ἐπα-
κολουθήσαντος ἐπὶ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Σιλβέστρου οὕτως ἔγραψε πρὸς
τοὺς Μοσχόβους: «Ἀφ' οὗ δὴ τὰ πρῶτα κρατήσασα ἡ πάνδημος αὕτη λύμη
» καὶ φθορὰ, τὰς μὲν βίβλους τῆς καθ' ἡμᾶς καὶ τῆς ἑλληνικῆς σοφίας κα-
» τακαῆναι προστάξασα, καὶ ὑπερορίσασα τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, καὶ καθά
» μοι Ἰωακείμ τις γέρων διηγεῖτο, τριάκοντα χιλιάδες γλωσσῶν ἐν τῇ
» Αἰγύπτῳ ἀπετμήθησαν ἡμέρᾳ μιᾷ, διὰ τὸ μόνον ἑλληνιστὶ λαλῆσαι κτλ».
Τοιαύτη τυραννία κατεκράτει τὴν Αἴγυπτον μετὰ τὴν παρὰ τοῦ σουλτὰν
Σελὶμ ἅλωσιν αὐτῆς, ὑπὸ τῆς ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας ἐνεργουμένη.

Αντίκρουση 11η

Πηγή: **Ρώσος Ναύαρχος Γρεϋγ, 1769**

Το αυτόγραφο ημερολόγιο αναδημοσιεύθηκς στο περιοδικό Παρνασσός, τόμος 3, αρ. 1, 1879

«Αυτοκράτειρα γινώσκουσα ότι ***οι Έλληνες επί τόσους ήδη αιώνας καταδυναστευόμενοι υπό των Τούρκων επόθουν την εκ του αφορήτου τούτου ζυγού απελευθέρωσιν....»***

34

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΑΥΤΟΓΡΑΦΟΝ

ΤΟΥ ΡΩΣΟΥ ΝΑΥΑΡΧΟΥ ΓΡΕΥΓ [1] ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΝ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΤΩ 1769.

Ἡ Αὐτοκράτειρα [2] γινώσκουσα ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τόσους ἤδη αἰῶνας καταδυναστευόμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπόθουν τὴν ἐκ τοῦ ἀφορήτου τούτου ζυγοῦ ἀπελευθέρωσιν, ἀπεφάσισε νὰ παράσχῃ αὐτοῖς τὰ πρὸς τοῦτο μέσα. Τοιοῦτόν τι ἠδύνατο νὰ εὐδοκιμήσῃ μᾶλλον ἐν Πελοποννήσῳ, ἔνθα ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἦτο ἀσυγκρίτως πολυπληθέστερος τοῦ ὀθωμανικοῦ, καὶ ἔνθα οἱ τοῦρκοι πρὸ χρόνων εἶχον ἀπομάθει τὴν στρατιωτικὴν τέχνην καὶ ἦσαν βεβυθισμένοι ἐν τῇ χαυνότητι καὶ τῇ διαφθορᾷ. Ταῦτα ὑπολογίζουσα ἡ Αὐ-

Αντίκρουση 12η

Πηγή: **Ευγένιος Βούλγαρης**

Το δύστυνον έθνος των Γραικών, 1771

Ικετήρια του Γένους των Γραικών προς πάσαν την χριστιανικήν Ευρώπην (σελ. 2). *«Θαυμάζει τάχατις, ότι* ***υπό μίαν βαρβαρικήν Δεσποτείαν, εν ή αι μαθήσεις είναι ανωφελείς, ή και επικίνδυνοι, σπάνιαι φαίνονται μεταξύ των Γραικών αι τέχναι και αι επιστήμαι****; Ας θαυμάζη μάλιστα ο τοιούτος, πώς είναι δυνατόν εν τοιαύτη ελεεινή καταστάσει, να διατρίβωσι τόσοι Γραικοί διεσπαρμένοι εις τας Ακαδημίας της Ευρώπης, δια να εξαντλήσωσι της Σοφίας τα νάματα.»*

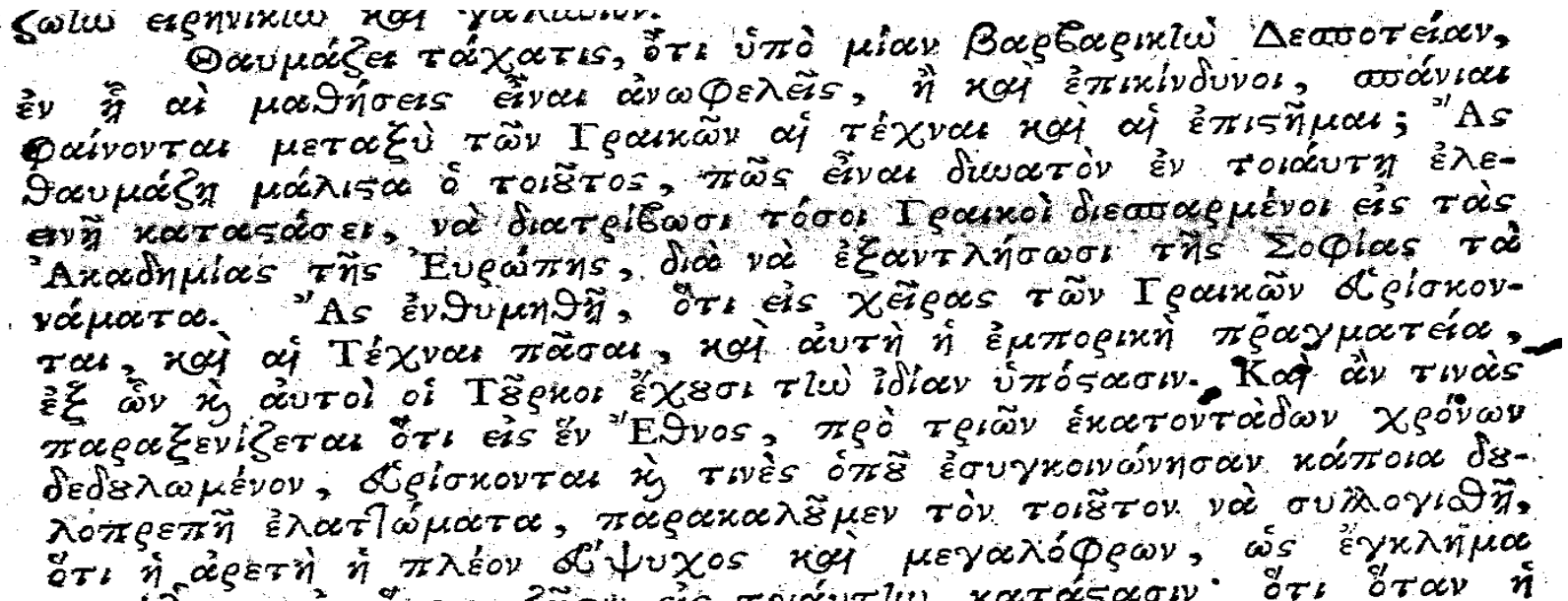

ζωΐω ειρηνικίω και γαλκίων.
Θαυμάζει τάχατις, ὅτι ὑπὸ μίαν βαρβαρικὴν Δεσποτείαν, ἐν ᾗ αἱ μαθήσεις εἶναι ἀνωφελεῖς, ἢ καὶ ἐπικίνδυνοι, σπάνιαι φαίνονται μεταξὺ τῶν Γραικῶν αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι; Ἂς θαυμάζῃ μάλιστα ὁ τοιοῦτος, πῶς εἶναι δυνατὸν ἐν τοιαύτῃ ἐλεεινῇ καταστάσει, νὰ διατρίβωσι τόσοι Γραικοὶ διεσπαρμένοι εἰς τὰς Ἀκαδημίας τῆς Ἐυρώπης, διὰ νὰ ἐξαντλήσωσι τῆς Σοφίας τὰ νάματα. Ἂς ἐνθυμηθῇ, ὅτι εἰς χεῖρας τῶν Γραικῶν εὑρίσκονται, καὶ αἱ Τέχναι πᾶσαι, καὶ αὐτὴ ἡ ἐμπορικὴ πραγματεία, ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι ἔχουσι τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν. Καὶ ἂν τινὰς παραξενίζεται ὅτι εἰς ἓν Ἔθνος, πρὸ τριῶν ἑκατοντάδων χρόνων δεδουλωμένον, εὑρίσκονται καὶ τινὲς ὁποῦ ἐσυγκοινώνησαν κάποια δουλοπρεπῆ ἐλαττώματα, παρακαλοῦμεν τὸν τοιοῦτον νὰ συλλογισθῇ, ὅτι ἡ ἀρετὴ ἡ πλέον εὐψυχος καὶ μεγαλόφρων, ὡς ἔγκλημα ὅτι ὅταν ἡ

Αντίκρουση 13η

Πηγή: **Ιερομόναχος Δανιήλ Φιλιππίδης, 1791**

«***Αχ! Τι βασίλειο ήθελε είναι η Τουρκία! Πόσο φοβερό εις τα έξω,***
πόσο ευτυχισμένο εις τα μέσα, αν ήταν ευνομία. […]
Μα, Αρβανίται εξίσου εις καιρόν ειρήνης και πολέμου
να περιπατούν με στρατιωτικές σημαίες,
να πατούν χωριά, να καίουν σπίτια, να σκλαβώνουν…….
Μα τι να λέγω εκείνα οπού είναι εις όλους γνωστά;»

Δανιήλ ιερομονάχου, Γρηγορίου ιεροδιακόνου, *Γεωγραφία Νεωτερική*, εν Βιέννη 1791, σσ. 136-137. Και στην σύγχρονη επανέκδοσή της, Α. Κουμαριανού (επιμ.), *Δανιήλ Φιλιππίδης, Γρηγόριος Κωνσταντάς, Γεωγραφία Νεωτερική, Στοχαστική Πεζογραφία 45, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη* (Διευθυντής Α. Αγγέλου), Αθήνα 2006 [1988[2]], σ. 116.

Αντίκρουση 14η

Πηγή: **Αδαμάντιος Κοραής, 1798**

Αδελφική Διδασκαλία

«*Είναι εις όλους γνωστόν εις* ***πόσην ακμήν έφθασε την σήμερον των Τούρκων η τυραννία****. […] Οι* ***ταλαίπωροι Γραικοί δεν είναι πλέον κύριοι μήτε κτημάτων, μήτε τέκνων, μήτε των ιδίων αυτών γυναικών****. Η τιμή και η ζωή των κρέμαται από την θέλησιν όχι μόνον αυτού του πρωτοτυράννου, αλλά και εκάστου από τους ελαχίστους αυτού δούλους.* ***Τις δεν ηξεύρει το πλήθος των Γραικών της Κρήτης, όσοι, δια να φύγωσι τα τοσαύτα δεινά, ηναγκάσθησαν να αρνηθώσι την πατρικήν αυτών θρησκείαν****; Τις αγνοεί τας βίας και τας αρπαγάς των παρθένων, των παίδων, όσαι καθ' ημέραν συμβαίνουσιν εις την Θεσσαλονίκην, ώστε να αναγκάζωνται οι άθλιοι γονείς να μακρύνωσιν από τον πατρικόν οίκον τα φίλτατα τέκνα, δια να τα ελευθερώσωσιν από την ασέλγειαν των βδελυρών Γιανιτζάρων; […]* ***Τις δεν εθρήνησε τους εκτοπισμούς και τας μετοικεσίας τοσούτων Γραικών, όσοι μην υποφέροντες πλέον τον Ωθωμανικόν ζυγόν εσκορπίσθησαν, εις διαφόρους τόπους της Ευρώπης;*** *[…] Όλα ταύτα και άλλα* ***μύρια κακά προέρχονται από την παράνομον των Τούρκων διοίκησιν****.».*

Αντίκρουση 15η

Πηγή: **Αδαμάντιος Κοραής, 1801**

Σάλπισμα Πολεμιστήριον

Α. Κοραής, [1801]: «***Τις εξ ημών δεν εδοκίμασε την απάνθρωπον αγριότητα και ασπλαγχνίαν της διεστραμμένης των Οσμανλίδων γενεάς;*** *Αυτοί […] μας εγύμνωσαν από την προγονικήν ημών δόξαν.* ***[…] Τους ιερούς ημών ναούς μετέβαλον εις τζαμία, και μη αρκούμενοι εις το να μας στερούσι τα αναγκαία μέσα του να συστήσωμεν σχολεία εις ανατροφήν και φωτισμόν των ημετέρων τέκνων****,* ***μας αρπάζουσιν από τους πατρικούς κόλπους και αυτά τα τέκνα, δια να τα κατηχώσιν εις την θρησκείαν του Μωάμεθ****, ή να τα μεταχειρίζωνται..... ω Γραικοί, και πώς να προφέρη το στόμα μου τοιαύτην των Γραικών καταισχύνην; Δια να τα μεταχειρίζωνται εις τας ασελγείς και παρανόμους αυτών ηδονάς. Μας κρίνουσιν αδίκως και μας στερούσι την ζωήν χωρίς έλεον ή κρίσιν. Εις τας κεφαλάς των δυστυχών Γραικών έπεσαν σήμερον όλαι αι φρικταί εκείναι κατάραι, με τας οποίας ο Θεός εφοβέριζε πάλαι τους Ιουδαίους».*

Αντίκρουση 15η (συνέχεια)

Αδαμάντιος Κοραής, 1801, Σάλπισμα Πολεμιστήριον, Σελίδα 14

εἰς αὐτὴν ἡμῶν τὴν σεβάσμιον θρησκείαν. Τοὺς ἱεροὺς
ἡμῶν ναοὺς μετέβαλον εἰς τζαμία, καὶ μὴν ἀρκούμε-
νοι εἰς τὸ νὰ μᾶς στεροῦσι τὰ ἀναγκαῖα μέσα τοῦ
νὰ συςήσωμεν σχολεῖα εἰς ἀνατροφὴν καὶ φωτισ-
μὸν τῶν ἡμετέρων τέκνων, μᾶς ἁρπάζουσιν ἀπὸ
τοὺς πατρικοὺς κόλπους καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα, διὰ νὰ
τὰ κατηχῶσιν εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ, ἢ
νὰ τὰ μεταχειρίζωνται . . . . . ὦ Γραικοὶ, καὶ...

<u>Σχόλιο</u>: Κάποιοι Κοραϊκότεροι του Κοραή 200 χρόνια μετά, ακόμα ψάχνουν για πηγές που να ισχυρίζονται ότι οι Οθωμανοί ΔΕΝ «***στερούσαν τα αναγκαία μέσα για να συστήσουν οι Έλληνες σχολεία για την ανατροφή και τον φωτισμό των τέκνων τους***».

<u>Ερώτηση</u>: Τον Κοραή τον διάβασαν;

Αντίκρουση 16η

Πηγή: **Αδαμάντιος Κοραής, 1801**

Σάλπισμα Πολεμιστήριον, σελίδα 15

» σϑ (*) ». Ε'ξ αἰτίας τῶν Τϑρκων ἡ κοινὴ πατρὶς ἡμῶν, ἡ πατρὶς τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιςημῶν, ἡ πατρὶς τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν ἡρώων, ἔγινε σήμερον κατοικητήριον τῆς ἀμαϑίας καὶ βαρβαρότητος, ἀληϑὲς σπήλαιον ληςτῶν, τῶν καὶ ἀπ' αὐτὸς τὸς ληςὰς ἀναιδεςέρων Ο'σμαν-

Εξαιτίας των Τούρκων *η κοινή πατρίς ημών,* ***η πατρίς των τεχνών και των επιστημών****, η πατρίς των φιλοσόφων και των ηρώων,* ***έγινε σήμερον κατοικητήριον της αμαθίας και βαρβαρότητος****, αληθές σπήλαιον ληστών, των και απ' αυτούς τους ληστάς αναιδεστέρων Οσμανλίδων. Δια τους Τούρκους ονειδιζόμεθα και καταφρονούμεθα από τους Ευρωπαίους, οι οποίοι χωρίς τα φώτα της Ελλάδος ήθελον ίσως ακόμη κοιμάσθαι εις τον σκότον της προγονικής αυτών βαρβαρότητος.* ***Τοιαύτα*** *και τοσαύτα, φίλοι και αδελφοί,* ***επάθομεν από το απάνθρωπον γένος των Μουσουλμάνων****»*

Αντίκρουση 17η

Πηγή: John Griffiths, Travels in Europe, Asia Minor and Arabia, London **1805**, σ. 122.

«***Η πολιτική κατάσταση των Ελλήνων*** *που κατοικούν στην Τουρκία είναι εδώ και πολύ καιρό πραγματικά* ***αξιοθρήνητη, και η ποικιλία των ταπεινώσεων στις οποίες αυτοί είναι εκτιθέμενοι, τους έχει οδηγήσει περισσότερες από μια φορές σε απελπισμένους αγώνες για την απελευθέρωσή τους και την αποκατάσταση των αναμφισβήτητων δικαιωμάτων τους***».

http://books.google.com/books?id=qicOAAAAYAAJ&dq=Travels%20in%20Europe%2C%20Asia%20Minor%20and%20Arabia&hl=el&pg=PA122#v=snippet&q=The%20political%20situation%20&f=false

THE political situation of the Greeks resident in Turkey has been long truly deplorable ; and the variety of humiliations to which they have been exposed, has more than once driven them to desperate efforts towards emancipation and the recovery of their indisputable rights. There are amongst them men of splendid talents, conscious of the collective strength of their fellow citizens

<u>Αντίκρουση 18η</u>

Πηγή: **Αλέξανδρος Υψηλάντης, 24 Φεβ 1821**

Μάχου υπέρ Πίστεως και Πατρίδος

«*Στρέψατε τους οφθαλμούς σας, ω συμπατριώται, και ίδετε την ελεεινήν μας κατάστασιν!* ***Ίδετε εδώ τους ναούς καταπατημένους, εκεί τα τέκνα μας αρπαζόμενα δια χρήσιν αναιδεστάτην της ασελγούς φιληδονίας των βαρβάρων τυράννων μας, τους οίκους μας γεγυμνωμένους, τους αγρούς μας λεηλατημένους και ημάς αυτούς ελεεινά ανδράποδα****!*».

<u>Αντίκρουση 19η</u>

Πηγή**: Στέφανος Κανέλλος, 1822**

Επιστολή στον Γερμανό θεατρικό Συγγραφέα Ίκεν

Μιλάει καθαρά για κρυφό σχολειό!

(ΔΕΙΤΕ ΤΟ ΒΙΝΤΕΟ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ)

.

.

<u>Αντίκρουση 20η</u>

Πηγή**:** Υπασπιστής του Κολοκοτρώνη

Φώτιος Χρυσανθόπουλος ή Φωτάκος, 1829

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ, τόμος Α΄, σελ. 36, ἔκδ. Ἑταιρίας Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν, Ἀθῆναι 1974

«***Μόνοι των οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζαν διά την παιδείαν****, ἡ ὁποία ἐσυνίστατο εἰς το να μανθάνουν τά κοινά γράμματα και ὀλίγην ἀριθμητικήν ἀκανόνιστον.* ***Ἐν ἐλλείψει δε διδασκάλου ὁ ἱερεύς ἐφρόντιζε περί τούτου. Ὅλα αὐτά ἐγίνοντο ἐν τῷ σκότει και προφυλακτά ἀπό τους Τούρκους*****».**

.

Αντίκρουση 21η

Πηγή: **Κωνσταντίνος Μ. Κούμας, 1832**

«*Οι* ***άγριοι*** ***γιανίτσαροι κατέτρωγαν τους πτωχούς χριστιανούς ασπλάχνως****. Εζήτουν κρασιά, φαγητά, ενδύματα, αργύριον. […] Τις ηδύνατο να αντισταθή εις τιούτους απαιτητάς; Πολλοί έπιπταν θύματα των γιανιτσάρων ατιμωρητί εις τους δρόμους, διότι δεν ηδυνήθησαν να εκπληρώσωσι τα ζητήματά των. Η Λάρισσα έδειξε τρομερότατα παραδείγματα του λεγομένου.* ***Η τιμή των αρρένων εθυσιάζετο εις τα άγρια πάθη των****. Και όσοι φιλόστοργοι και οπωσούν ευκατάστατοι γονείς δεν υπέφεραν την αισχύνην ταύτην, ηναγκάζοντο να εξορίζωσι τα τέκνα των από τας πατρικάς των αγκάλας εις κώμας κατοικουμένας υπό μόνων χριστιανών*»

Κωνσταντίνος Μ. Κούμας, *Ιστορίαι των Ανθρωπίνων Πράξεων*, τ. 12, εν Βιέννη της Αυστρίας 1832, σσ. 539-540.

Αντίκρουση 22η

Πηγή: **Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, 1846**

Θ. Κολοκοτρώνη, *Διήγησις Συμβάντων της Ελληνικής Φυλής από τα 1770 έως τα 1836, υπαγόρευσε Θεόδωρος Κωνσταντίνου Κολοκοτρώνης*, Αθήνησιν 1846, σ. 48.

«***Εις τον καιρό της νεότητος, όπου ημπορούσα να μάθω κάτι τι, σχολεία, ακαδημίαι δεν υπήρχαν. Μόλις ήσαν μερικά σχολεία, εις τα οποία εμάθαιναν να γράφουν και να διαβάζουν. Οι παλαιοί κοτσαμπάσιδες, όπου ήσαν οι πρώτιστοι του τόπου, μόλις ήξευραν να γράφουν το όνομά τους. Το μεγαλύτερο μέρος των αρχιερέων δεν ήξευρε παρά εκκλησιαστικά κατά πράξιν, κανένας όμως δεν είχε μάθησι. Το ψαλτήρι, το κτωήχι, ο μηναίος, άλλαι προφητείαι ήσαν τα βιβλία οπού ανέγνωσα***»

Αντίκρουση 23η

Πηγή: **Κάρολος Μαρξ**, **The Eastern question, 1853**

«Εκατοντάδες Ρώσσοι πράχτορες περιέρχονταν την Τουρκία, παρουσιάζοντας στους Ελληνορθόδοξους τον ορθόδοξο αυτοκράτορα ως την κεφαλή, τον φυσικό προστάτη και τον τελικό ελευθερωτή της καταπιεσμένης Ανατολικής Εκκλησίας. .. ***Ο κλήρος της Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας πολύ γρήγορα οργανώθηκε σε μια μεγάλη συνομωσία με σκοπό την διάδοση των ιδεών αυτών****. Η σερβική εξέγερση του 1809 κι ο ελληνικός ξεσηκωμός του 1821 υποκινήθηκαν άμεσα από ρωσσικό χρυσάφι και ρωσσική επιρροή»*

themselves completely with Turkish affairs. Thus at a very early period the Russian Government availed itself of its exceedingly favourable position in the south-east of Europe. Hundreds of Russian agents perambulated Turkey, pointing out to the Greek Christians the orthodox Emperor as the head, the natural protector, and the ultimate liberator of the oppressed Eastern Church, and to the South Slavonians especially, pointing out that same Emperor as the almighty Czar, who was sooner or later to unite all the branches of the great Slav race under one sceptre, and to make them the ruling race of Europe. The clergy of the Greek Church very soon formed themselves into a vast conspiracy for the spread of these ideas. The Servian insurrection of 1809, the Greek rising in 1821, were more or less directly urged on by Russian gold and Russian influence; and wherever among the Turkish pashas the

[Αν υποψιαστώ ότι μέχρι και ο Μαρξ συνομώτησε υπέρ του *«κατασκευασμένου μύθου»* της Ορθόδοξης Εκκλησίας....]

http://books.google.com/books?id=Aqva7niucY8C&lpg=PA343&hl=el&pg=PA21#v=onepage&q=1821&f=false

Αντίκρουση 24η

Πηγή: **Κανέλλος Δεληγιάννης**, *Απομνημονεύματα,* 1854
Απομνημονεύματα Αγωνιστών του ’21, Αθήναι 1957, τ.1, σ. 27

[Ο λόγος για τον πατέρα του]

«***άνευ παιδείας, καθότι τότε δεν υπήρχον εις την Πελοπόννησον Ελληνικά Σχολεία***»

.

Αντίκρουση 25η

Πηγή: **Αντώνιος Μηλιαράκης, 1885**

«*Θα ήτο μακρός ο λόγος αν κατεγράφομεν ενταύτα όλας τας ρήσεις της οδύνης και του πόνου, δι' ων οι συγγραφείς ή οι μεταφρασταί ανεκούφιζον, γράφοντες, το βαρύνον αυτούς ψυχικόν άλγος.* ***Πάντα τα βιβλία της 15 μέχρι της 18 εκατονταετηρίδος,*** *και μάλιστα οι πρόλογοι αυτών****, βρίθουσι τοιούτων σχετλιασμών, δι' ων χρωματίζεται η οικτρά και ελεεινή εικών της καταστάσεως, εν η διετέλουν πάσαι αι ελληνικαί χώραι, καθ' όλον το μακρόν διάστημα της δουλείας***»

Α. Μηλιαράκης, «Δανιήλ Φιλιππίδης και η Γεωγραφία Αυτού, 1791», Εστία ΙΘ΄, 1885, τεύχ. 447, σ. 134.

Αντίκρουση 26η

Πηγή: Γάλλος περιηγητής της Ηπείρου **Rene Puaux, 1913**

«Δυστυχισμένη Βόρειος Ήπειρος»

«*Κανένα βιβλίο τυπωμένο στην Αθήνα δεν γινόταν δεκτό στα σχολεία της Ηπείρου. Ήταν επιβεβλημένο να τα προμηθεύονται όλα από την Κωνσταντινούπολη. Η* ***Ελληνική Ιστορία ήταν απαγορευμένη****. Στην περίπτωση αυτή* ***λειτουργούσαν πρόσθετα κρυφά μαθήματα****, όπου χωρίς βιβλία, χωρίς τετράδια, ο νεαρός Ηπειρώτης μάθαινε για τη μητέρα Πατρίδα, διδασκόταν τον Εθνικό της Ύμνο, τα ποιήματά της και τους ήρωές της. Οι μαθητές κρατούσαν στα χέρια τους την ζωή των δασκάλων τους. Μία ακριτομυθία, μια καταγγελία ήταν αρκετή. Δεν είναι συγκινητικό, αυτά τα διακόσια μικρά αγόρια και τα διακόσια πενήντα κοριτσάκια να δέχονται τις επιπλέον ώρες των μαθημάτων (...), να συζητούν για την Ελλάδα και επιστρέφοντας στις οικογένειές τους με τα χείλη ραμμένα να κρατούν τον ενθουσιασμό μυστικό στην καρδιά;*» (σελ. 126).

Να σημειωθεί ότι ο Γάλλος συγγραφέας περιηγήθηκε στον χώρο της Ηπείρου ΠΡΙΝ απελευθερωθεί από τους Έλληνες, οπότε βρισκόταν ακόμη υπό την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Αντίκρουση 27η

Πηγή: Καθηγητής **Ιωάννης Αναστασίου, 1986**

Τόμος Επιστημονικού συνεδρίου προς τιμήν των Νεομαρτύρων,
της Ι.Μ. Θεσσαλονίκης, Θεσ/νίκη, Νοέμβριος 1986

«*Πρέπει νά ἔχουμε ὑπ' ὄψη μας ὅτι* ***τά προνόμια παραβιάζονταν καί ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ Τοῦρκοι ὁμολογοῦσαν ὅτι ἐξισλάμιζαν χριστιανούς μέ τή βία****. Ὁ περιηγητής τοῦ ΙΖ' αἰῶνα Ἐβλιγιά Τσελεμπῆ περιγράφει τό* ***παιδομάζωμα στή πόλη Στάροβα τῆς Βουλγαρίας****. Ὁ ἴδιος γράφει ὅτι τήν ἡμέρα τοῦ Πάσχα οἱ Τοῦρκοι στή Βέροια καί στήν Ἔδεσσα γιόρταζαν τήν κατάκτηση τῶν δύο αὐτῶν πόλεων. Ἄν τήν ἡμέρα αὐτή κάποιος χριστιανός ἔβγαινε ἀπό τό σπίτι του,* ***τόν ἔπιαναν καί τόν ἐξισλάμιζαν.....*** ***Πόσοι εἶναι οἱ Νεομάρυυρες; Εἶναι ἄγνωστο. Ἀναφέρονται ὑπέρ τούς χίλιους, σέ ὅλες τίς πόλεις τῶν ὀρθοδόξων, καί ὁ Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης στό "Νέο Μαρτυρολόγιο" στήν Α' ἔκδοση βιογραφεῖ 87 Νεομάρτυρες****. Τό Βυζάντιο μᾶς εἶχε συνηθίσει στήν τιμή ἁγίων κληρικῶν καί μοναχῶν· μέ τούς Νεομάρτυρες γυρίζουμε πίσω στόν καιρό τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας, γιατί ὅπως καί τότε,* ***οἱ περισσότεροι Νεομάρτυρες εἶναι λαϊκοί καί ἁπλοί ἄνθρωποι τῆς καθημερινῆς ζωῆς****, ἄνδρες καί γυναῖκες· ἄνδρες πού ἔκαναν διάφορα ἐπαγγέλματα· ἔχουμε παντοπώλη, κηπουρό, ναύτη, ἔμπορο, βοσκό, φούρναρη, καζαντζῆ, ζωγράφο, κουρέα, γουναρᾶ, χτίστη, ψαρᾶ. ... Ἡ ὁμολογία εἶναι ἁπλή. Ὁ Μιχαήλ ἄλλον λόγον δέν ἔλεγεν παρά τό δέν τουρκίζω. Ὁ Δαμιανός εἰς τήν πίστιν τῶν χριστιανῶν ἐγεννήθηκα καί εἰς αὐτήν θέλω νά ἀποθάνω.* " (σελ 30, 31, 33).

Αντίκρουση 28η

Πηγή: **Άγγλος ιστορικός Richard Glogg, 1992**

R. Glogg, *Συνοπτική Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας*, Αθήνα 1995 [αγγλικό πρωτότυπο: 1992], σ. 16

*«οι διάφοροι ταπεινωτικοί όροι διαβίωσης για τους χριστιανούς, σε συνδυασμό με την **ιδιαίτερα σκληρή μεταχείριση εκ μέρους των τοπικών οθωμανικών αρχών**, μπορούσαν να οδηγήσουν **σε ατομική ή μαζική προσχώρηση στο Ισλάμ**».*

«είναι στ' αλήθεια αδύνατον να περιγράψει κανείς τις συνθήκες υπό τις οποίες χιλιάδες Έλληνες εξισλαμίσθηκαν.»

Αντίκρουση 29η

Πηγή: Κώστας Φωτιάδης, 1992

Είναι στ' αλήθεια αδύνατον να περιγράψει κανείς τις συνθήκες υπό τις οποίες χιλιάδες Έλληνες εξισλαμίσθηκαν. *Κάθε χωριό, κάθε πόλη, κάθε οικογένεια αποτελεί και μια ιδιαίτερα τραγική ιστορία. Η* ***φριχτή τυραννία*** *των* ***πέρα από κάθε έλεγχο τοπικών Τούρκων διοικητών****, ο* ***θρησκευτικός φανατισμός των μουσουλμάνων****, οι πιέσεις και οι διωγμοί των ντερεμπέηδων, τα* ***συνεχή βασανιστήρια****, λύγιζαν το ανθρώπινο ηθικό και* ***τους ανάγκαζαν μπροστά στην φοβερή κατάσταση να αλλαξοπιστήσουν. Έτσι δημιουργήθηκε και το φαινόμενο του κρυπτοχριστιανισμού.***

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε πως οι εξισλαμισμοί δεν ήταν ένα γεγονός μόνον της «πρώτης» τουρκοκρατίας, του 15ου ή του 16ου αιώνα, αλλά ***μια τακτική που συνεχίσθηκε από τους Τούρκους απτόητα μέχρι και την τελευταία μέρα πριν την ανταλλαγή (το 1922)***

Κ. Φωτιάδης, *Η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου*, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, Αθήνα 2004, . 27. Σ. Πελαγίδης, «*Κρυπτοχριστιανοί ή Κρυπτομουσουλμάνοι; Προβλήματα από Προξενικές Εκθέσεις για τις Πρώτες Κινητοποιήσεις των Κρυπτοχριστιανών του Πόντου (1857*)», στον τόμο *«Η καθ' ημάς Ανατολή», Αφιερωματικός Τόμος στον Κωνσταντίνο Δεληκωνσταντή*, Φλώρινα 2005, σ. 129

Ἀντίβαρο

Το βίντεο είναι μία παραγωγή του ηλεκτρονικού περιοδικού **ΑΝΤΙΒΑΡΟ**

http://www.antibaro.gr

http://www.youtube.com/antibaro

Πλειάδα άρθρων για την Επανάσταση του 1821 μπορείτε να βρείτε στη διεύθυνση

http://www.antibaro.gr/fakelos/1821

Επιμέλεια των βίντεο: Α. Στ.